

Lihavõtte Album

1924

SISU:

Ülestõusmise pühad väljamaal. G. J.
Suurnädal Hispaanias. E. V.
Pontsius Pilatus. R. Abroi.
Kristuse mõrsja. (Lihavõtte näidend).
Amos Anderson.
Uni. (Novell.) A. Sipelgas.

„Ephag“ Tallinn, Harju tän. Nr. 41

Mina tarvitan ainult „EPHAG“
kosmeetika aineid.

Iluduse ja tervise

saavutate siis, kui tarvitate kõige paremaid kosmeetika aineid; sarnaseid aineid on saada suures väljavalikus ja kõige odavama hinnaga „Ephag“ juures Harju tän. Nr. 41.

Iseäranis soovitame:

„Ephag“ odekolonni,
„Ephag“ lõhnaõlisid,
„Ephag“ hambapastat,
„Ephag“ puudrit jne.

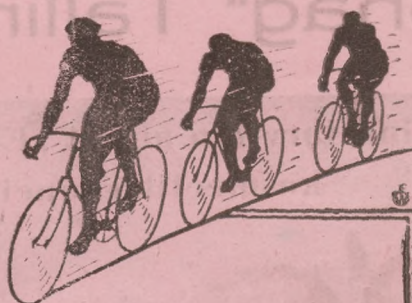
Tel. 19-85

Kui Teie pesuriiet, villast kleidiriiet, satiini,
lastikut, markisetti, batisti j. n. e. ostate
vaadake, et tüki otsas oleks
Põdrasarve plomb.

Lai tän. 43. Kõnetr. 16-29
Meeste- ja naisterahva üliirited kõige uuena moe järele valmistatakse kiirelt ja
korralikult. Isiklik juurdeldõikus. Paremad kodu- ja väljamaa riided. Hinnad mõõdukad.
Rätsepaäri J. ELLENBERG

OSTKE KÕIK
jalgrattad ja jalgratta
osad
Chr. S. Oja
juurest
Continental
Tallinn, Narwa mnt. 6
Kõnetraat 19-61

Kuidas pühitsetakse ülestõusmise pühi välismail.

Gr. J.

Meie oleme harjunud pidama lihavõtteid kui pühade pühi. Ja, tõesti, see on üks iseäralik aeg, mis eraldub terve ülejäänud aasta pühade seast. Lihavõtte ajal, iseäranis esimesel pühäl, igaüks eestlane, ka uskmatu, ei või jääda harilikku äripäeva tujusse, igaüks tunneb oma hinges „püha.“ Samal ajal lihavõtted Euroopas justkui ei ole ülestõusmise pühad. Seal see püha ei avalda iseäralist mõju. Lääne-Euroopas jäävad peapühaks vanad jõulud, mis on vanade ristiusuliste poolt sisse seatud veel paganausuliste pühast, mis peeti talve pööripäeva auks ja mis oli ainult ühte liidetud uue usu ja muu terminoloogia mõttes. Jõulud, need perekonna ja laste pühad, peetakse Euroopas suure lugupidamise ja soojusega. Jõulud väljamaal on rahvapühad, kuna lihavõtted kannavad ainult ametlik-kiriklikku laadi. Mõned, nagu näit., slaavlased (kes vähe tunnevad Euroopat) on selle vastandi silmade vahele jätnud, aga kui palju see oleks võinud abiks olla lääne ja ida kõrvujooneks. Tõesti on midagi väga tähtsat lääne mittemõistmises, või mittesoovimises tunda, täiel mõõdul ja südamlikult võib anda eesõigus sellele kristlikute-kristlikumale pühale. Nagu Euroopas tema poolilmaliku katolismiga ja juba puhtilmaliku reformatsooniga, kristlikus ei olge enam kristlik.

Mäletan: igavaid, ühetaolisi ülestõusmise pühi hiilgavas ja rõõmsas Itaalias. Arusaadav, et ka neil päevil, nagu alati, on nad täis päikese-paistet, uulitsamüüri, ja taevavõlvi heledaid värve. Itaalias on ülestõusmise pühad, langevad need üksikõik missuguse päeva peale, juba suvel, mitte kevadel nagu meil, ja üldse on küsimus, kas Itaalias ongi kevadet olemas, selles iseäralikkuses kaob ülestõusmise püha läbi-elamused, mis on nii omased meile. Juba meie maa looduses on ühist meie suurima pühaga. Kauges Lõunas ei mõisteta sugugi seda rõõmu ülestõusmist uuele elule, mis meie igal kevadel läbi elame, kui näeme, kuidas talvevalitsus kaob, ja iga päevaga kasvavad valgus, rõõm ja looduse uuendatud elu.

Lõuna-Euroopas neil pühade päevil polgei midagi pühitseda. Üksikõikne, igavesti roheline loodus hiilgab neil päevil samase igavese iluga rohelistes puudes, mis oli kuu ja kaks varem. Ja nimelt sellepärast võibki andeks anda Lõuna-Euroopale tema üksikõiksust selle suure

püha vastu. Kevad ei tule iialgi õnnelikkudele lõunamaalastele sellepärast, et neilt iialgi ei lahku suvi. Mina ei mõista, kas meie tõesti peame kadedad olema nende õnnelikkude peale, meie, kes oleme mõistetud pooleaastasele surmauinakule.

Ülestõusmise pühad Neapolis — tähendab suuremat müüri uulitsail, mis nii kui juba suur on meie põhjamaa kõrvadele, ja kahekordne tungimine kitsastes kivilõhedes, mis enesest kujutavad uulitsaid. Nagu igal pool läänes, ei ole ka seal öösist jumalateenistust, öösine pidulik jumalatenistus peetakse seal ainult jõulu-ööl. Õigust ütelda, ei ole neil pühaööd üldse olemas, sest pühad algavad, olgugi, et see küll imelik, juba laupäeva õhtul. Kannatamise nädala viimne õhtu, viimased tunnid vaiksest laupäevast, mil Kristus veel hauas oli, on meil vaiksed, kuna läänes igal pool, Prantsusmaal, Itaalias jne., on see õhtu kõige lõbusaim, kõige elavam. Arvatakse, et püha on juba alanud, sest juutide usu järele algab järgmine päev juba laupäeval päikese loojaminekuga. Tõtt öelda, seda momenti, kui kannatuse nädal lõpeb ja ülestõusmise nädal algab, ei tea ükski, ega pole see aeg ka millegiga ära tähendatud, see on ka arusaadav — sest nii leigelt osa võttes ülestõusmise pühast, ei või kristlik lääne Euroopa ka kannatuse nädalast lugu pidada. Kõik see kannatuse nädal on sama elav ja täis müüri, nagu alati, välja arvatud Suur Reede, mil lõbustuskohad jäävad avamata ja uulitsate müüri jääb vaiksemaks. mis tuletab elanikkudele meele ammu mahajäetud ja unustuse hõlma vajunud traditsioone. Kuna laupäeva õhtul algab uuesti elu suurema müüri ja lõbustustega ja see õhtu on kõige pidurikkam terve aasta jooksul, sest pühad on juba alanud.

Neapolis sel õhtul minnakse väikesele saarele nimega „Castel dell' ovo“, kus vana kunstirikka lossi ümber, mis nüüd on muudetud kasarmuteks, seisavad kõiksugu poekesed, mitmesuguse toidukraamiga. Siin hulga laudade vahel, mis mööda kiviulitsaid on laiali lihttrahva restoraanide vahel, hävitatakse arvamata rohkestes kuulsaid Neapoli makaroone, mis nii peened nagu paberossid ja mis on ülevalatud punase vastiku soostitaolise tomaadi vedelikuga. Teiseks toiduks on mingisugune raskeltseediv segu — kõiksugu väikestest merekalakestest, sa-

ma väikestest vähkidest ja konnakarpidest, mis on tuntud muusikaalse nime all „frutti di mare“. Nähes neid „merefrukte“, mul tuleb iga kord meele stseen ühest etendusest, kus apostel Peetrusele laskus taevast kolmel korral alla suur lina, mis oli täidetud kõiksugu neljalgsete ja roomavate maaelukatega ja kuulus hääle: „Tõuse üles Peetrus, tapa ja söö!“ Ka minul pidi tahtmata libisema sõna suust, nagu tol korral apostlil: „Ei, Issand, mina ei söö iialgi seda, mis on jälk ja puhtuseta.“ Aga rõõmsad Neapoli elanikud ei hooli meie põhjamaa peenest maitsest ja söövad suure isuga kõiki neid toite, juues söögi peale lõhnavat „capri“t“. Igal pool mängivad väiksed, vahest

kolmest mehest koosseisvad orkestrid või laulab mõni tulevane Masini, halastamata oma sammetpehme hääle peale, kõigist jõust ja laulu lõpul korjab oma pleekinud, katkise kaabu sisse vaskraha. Rahva vahel sõeluvad igal pool möödapääsematud „tarvilikud“ poistekarjad, justkui kustniku piltidest väljakarganud tüübid, — sama paljasjalgsed ja sasispeadega, kui nende, Muriljo-aegsed, suguvennadki. Siin nad müüvad midagi, seal juba paluvad, kuna nad ise ei pane nähtavasti suurt rõhku oma müügi, sama ka palvete peale. Samal ajal vaikne õhtutuuleke, täis apelsiini lõhna, mis ta kaasa toob Sorrento kallastelt, heljub õrnalt ümber, ja täis tähti taevas hiilgab kõrgel üle kõige selle pildi.

Suurnädal Hispaanias.

Suurnädal Hispaanias nimetatakse pühaks ja peetakse iseäranis suurte pidustustega. Viis päeva järjestikku on ristidega rongikäigud, kirikutes järgnevad uhked messed, kuna peakirikus kaks päeva järgimööda, kesknädalal ja neljapäeval, kantakse hulga rahva ees imeilus Misereere, mille on üks Hispaania vana helilooja kirjutanud koorile ja orkestrile. Neid ristikäike korraldavad kõiksugused kristlikud seltsid, ehk n. n. usklike vendade ühing. Selle ühingu liikmed on kõik ilmalikud inimesed ja nimetatakse neid patukahetsejateks. Seljas on neil kõigil valged, mustad, sinised, kollased ja lillad, laiad avarad rüüd. Igal vennasühingul on oma värv; peas teravaotsaline müts, nagu on kaetud, silmade jaoks vaid on jäetud augud, kuna suuauk puudub, sest et rääkimine on kõvasti keelatud. Kui vennasühing rikas, on nende rüüd sammetist või siidist, on aga vaene, siis on rüüd sitsist ja kalingorist. Rongikäik vältab viiskuu tundi ja kauemgi. Paljud vendadest käivad rongikäigus paljajalu, täites sellega oma töotust, paljud kannavad õladel rasket puuristi, mõnedel on kirikulipud, mõnedel ristilöödud Önnistegija kuju, kõigil aga põlevad küünlad käes. Laupäeval on terve linn vahaplekke täis, nii et hobused komistavad iga sammu juures. Naisterahvad on valgetes riietes ja mütsides; nad käivad ainult Kristuse kuju järele, mis tuuakse kirikust keskööl. See on iseäralik pilt. Öö, tähed säravad, täiskuu hiilgab oma kahvatu valgusega, millega ta täidab väikest linnaplatsi,

kus on rahvast murruna. Kõik on vaikne: vaikivad kellad ja vaikib rahvahulk. Väikesest kirikust näitub protsessioon. Kõige ees Kristus nõrkemas risti raskusest. Seljas on tal lilla mantel ja peas kibuvitsakroon, nagu kurb ja verine, küünalde vilkuval valgusel näib, just kui ta nutaks. Tema järele sammuvad vaimulikud ja patukahetsejad lillais mantlites, sõnavait, läikivate silmadega, tõsised ja tähtsa nägudega. Nad lähevad aupaklikult teedandvast rahvamurust läbi, kui viirastus, mis pikkamisi kaob vaikides lähema, väikese uulitsanurga taha. Tagasi tulevad nad alles järgmise päeva hommikul. Sevilla peakiriku ukseid on kogu see öö avatud, ja kirik kujutab laagrit — sest siia on tulnud igast maa nurgast palverändajaid, kirjus ülikondades, kes on aset võtnud altaritrepi astmeil, toolidel, pinkidel ja põrandal. Kuni kella 6-ni hommikuni käib siit läbi lugemata arv rongikäike, kes kõik peatuvad siin, puhkavad ja palvetavad peaaltari ees. Mitmel vennasühingul on terved stseenid, näiteks: Poolteise sülla pikkusel ja sülla laiusel laval on Kristuse ristilöödud kuju, tema ees põlvili maas Madonna, sõdurid, inglid ja pühad inimesed. Kõik kujud on inimesekasvu suurused, nad on rasketes riietes, nii et seda lava peavad kandma õlgadel ligi kakskümmend inimest, rahvahulga vahelt läbi. Lavakandjad seisavad lava all viie inimese kaupa reas ja on kaetud kaleviribadega, mis laskuvad alla, nii et kandjaid pole näha. Nemad teevad seda tasu ja viina eest. On kuju-

MAX JOHANSON

Meesterahva rätsep

Tallinn, Lühikejalg nr. 6

Kõige austusega

Kevade - hooajaks

olen saanud Inglismaalt head riidet kõige parematelt firmadelt.
MAX JOHANSON

ENSJ TA Fr. R. Krontwaldi nim.
Kirjandusmuuseumi

Arhiivraamatukogu

48077

sid, enamalt jaolt Madonnad, kelle pärast linna-jaod riidlevad ja vahest ka kisuvad, igaiüks tõendab, et tema Madonna on ilusam ja uhkemalt riidetud.

Kell kuus hommikul sulutakse peakiriku ukseid, et kella üheksaks koristada ja uuesti avada pidulikuks messepidamiseks. Sel päeval sünnib seal jalgade pesemine; preestrite kohuseid täidavad seal kerjused. Kardinaalile pannakse valge põll ette. Võttes seljast punase mantli, kardinaal laseb järgimööda kõlvili kõige kahe-teistkümmene kerjuse ette, kes istuvad altari ees toolidel, ja peseb nende jalgu. Kui usukomme on lõpetatud, tuuakse hõbevaagen ja kruus vee- ga, kardinaal peseb käed, põll võetakse eest, kaetakse uuesti purpurmantliga ja tema peab pühalikku messet edasi.

„Kalkuni puhastamise“ komme.

Suurnädal Sevillas on kõige huvitavam aeg aastast, mitte üksnes sissesõitnud väljamaalas-tele, vaid ka sisemaa noortele. Sissesõitnud tu-rist leiab äärmiselt täiskiilutud võõrastemaja, kus harilikud hinnad kerkivad kolme- ja nelja- kordseks. Uulitsail, kus on üles ehitatud kõik- sugu lavad, on näha igalpool väljamaalasi. Turist saab uksehoidja soovitusel platsi ja istub seal tervete päevade kaupa, vaadates etendusi, mis ei osuta talle mingit huvi. Samal ajal on see Sevilla noortele kõige lõbusaim ja huvitavaim aeg pikal paastuajal.

Noorte neidude vanemad võtavad lavadel looshid, kus on igaihel võimalus istuda vabalt selle kõrvale, kes on südamele kallis, ja vesta temaga juttu terve päev. Kannatuse nädalal armastatakse, edvistatakse, riieldakse ja lepi- takse rohkem kui ülejäänud 360 päeva jooksul.

Andaluusias elavad naisterahvad veel kinni- semat elu, noor neiu ei tule seal kunagi üksi välja. Avalik koht, kus noored inimesed kohta- vad teineteist, on ainult kirik ja kino. Kirikus seisavad naisterahvad suuremalt jaolt eespool. Sevilla kinos kantakse ette vene ooperi ja bal- leti taolisi etendusi (temas on looshide ja tugi- toolide abonendid, ja asub St. Fernando teatri ruumes, mis on meie „Estooniast“ võrdlemisi suurem. Kinos on ainult kaks lühikest vaheae- ga. Nii oodetakse terve aasta kannatuse nädal- lat, mis on kõige lustilisem aasta-aeg Sevilla noortele. Lavadel, kus on püstitatud looshid, istuvad — justkui näitusele toodud — kõik linna ilusamad neid mustades riides... Must riie sobib väga Andaluusia naiste näojumele.

Nooredmehed jalutavad lavade vahel ja va- livad omale mõrsjat. Tutvus sünnib väga algu- päraselt, noormees saab kellegi läbi teada tema- le meeldiva neiu nime ja elukoha, saadab talle

kirja, milles palub neilt *una entrevista* (kohta- mist) akna või rõdu juures.

Neiu näitab kirja oma vanematele, kes kuu- lavad nooremehe seisukoha üle teateid, ja kui leiavad, et peig vastab nende nõudmistele, luba- takse talle ilmuda „entrevista“le.

Nooremehele määratakse tund, mil ta võib tulla neiu akna alla, kus neil on võimalus vesta juttu pool või tund aega, kaks-kolm korda päe- vas; niisugune kohtamine vältab mõnikord kaks- kolm aastat, ja nimetatakse — *pelar la pava* — kalkuni puhastama.

Võib olla, et see nimetus on tulnud sellest, et ükskord ammugi mõne neiu esiema puhastas oma akna all kalkuni, kui ta armsam ilmus, ja nad hakkasid ühes puhastama. Arusaadav, et nad tegid oma tööd mitte vaikides!

Mõrsja koju tuleb noormes alles kuu või ka- he pärast peale tuttavaks saamist oma mõrsja- ga, tihti käia ja kauaks külla jääda on kombe- vastane. Sellest kombest peavad lugu kõik rahi- vakihid selles elurõõmsas ja lustilises linnakeses, kus on kirjud majad ja uulitsa äärtele istutatud lõhnavad apelsiinipuud, muinasjutuliselt ilus ki- rik ja imekenad vanad Alkasaari aiad. Sageli to- reda lossi ette sõidab tõld, mille uksele figureerib vapp. Tõllast astub elegantne noormees, sõidu- riist jääb ootama, kuna noormees sammub akna alla, kus teda juba ootab ta mõrsja. Huvitav on, et komme ei sunni noort neidu austama oma va- nemate soovi, kuid nõuab, et juhtumisel, kui soovib mehele minna sellele, kes tema vanema- tele pole meelega järele, ta lahkub oma vanemate majast ja elab kuni pulmadeni mõne oma sugu- lase või sõbranna juures. Vanemad ei mõtlegi teda koju kutsuda; seda juhtub väga harva. Hispaania tütar jääb truuks oma emale ja seda enam oma vaimulikule, kes alati hoiab vanema- te poole.

Hispaania vaimulikud on väga valjud, nad keelavad, näiteks, oma hoolealustele ilmalikkude juttude ja romaanide lugemise. Kuid siiski — naissugu on kaval. Hispaania naised leidsid ka siin pääsetee, nad patustavad, tundes end siiski süütu olevat.

Üks võõramaalane kinkis kord Sevilla neiuile ühe Hispaania keele tõlgitud luuletuste- kogu, aimamatult, et see võib 24-aastasele neiu- le kahjulik olla.

Mõne päeva pärast nägid nad teineteist uuesti. Võõramaalane küsis, kas ta on juba lu- gemisega algust teinud.

„Ei, — vastas neiu, — ma võin alles homme keskpäeval lugema hakata. —

— Miks siis homme keskpäeval? — küsis teine inimestades.

TALLINNA AURU-PESUMAJA OÜ

Tallinn, Narva maantee 19. Rõnetr, 17-61.

Täiendatud kõige uuemate väljamaa pesumasinatega. Peseb ainult seebi, vee ja auruga. Triigib auruga kuumaks tehtud raudadega. ∴ Keemiline riiete puhastus ja pressimine.

— Täna on laupäev, — vastas hispanlanna, — oleks ma eile algust teinud, võib olla ei oleks ma jõudnud seda homseks läbi lugeda. Homme hommikul ma lähen pihtile ja preester oleks mulle keelanud lugeda seda lõpuni. Aga kui mina algan lugemist homme päeval, siis jõuan seda nädala jooksul läbi lugeda ja tuleval pühapäeval vabastab mind vaimulik patust.

Tantsimine templis.

Hispaanias on väga palju pentsikut. Hispaanlaste ilmavaade on teisem kui meil. Näiteks, kolm korda aastas — suvel, mil katoliiklased pühitsevad Jeesuse Ihu püha, vastlapäeval ja 8. detsembril, Jeesuse Ema pühal, Sevilla kirikus kardinaali, kümne preestri ja põlvilipalvetaja rahvahulga ees tantsivad ja laulavad orkestri saatel peaaltari, millele on asetatud püha viin ja leib, kümme poisikest, kes on keskaegseis riietes ja kübarad peas. See on vanaaegne komme, mis sai alguse XIV. aastasajast; ainult siis olid poisikesed riidetud ingliteks. XVII. aastasajal pandi neile paashide riided selga, kuid samal ajal oli paljude soov, et see komme saaks hoopis kaotatud. Sevilla vaimulikud olid kombe kaotamise vastu, ning nende palvele vastu tulles lubas paavst neile jätkata tantsimist kuni nende tantsuriided ära kuluvad. Need ülikonnad saavad aga sedavõrd osavasti paigutatud ja lapitud, kord ühest, kord teisest kohast, uued osad ja siilud juure pandud, nii et need riided senini on säilinud. See on üks väga populaär tants Se-

A/s Rápina Paberivabriku

**Export
kuivatuspaber**

Nõudke igalt poolt.

villas, millest üks sealse ülikooli professor don-Simon de-la Rosa kinnitab omas raamatus, et sel kombel avaldavad inimesed kõige selgemini oma aukartust püha õhtusöömaaja ees. Ta näeb tantsu väljendusis tähti, mis kujutavad pühasid sõnu, kuna rõõmsates lauluviisides kuuleb tema inglite puhaste südamete hõiskamist. „Seda tantsimist ei pea mitte ühesuguseks arvama ilmaliku tantsuga, mis pole iialgi kujutanud jumala

K/m J. Berkowitsch

Viru tän. 23.

**Kõige parem ja täielikum
ostukoht**

**villase, siidi ja valge
pesuriide kaubas.**

austamist, selle tantsuga äratatakse meie sees ainult puhtad ja pühad tundmused.“

Need õpetlase sõnad ei pane kedagi Hispaanias imestama.

Ühest Sevilla kloostriimest.

Kui Sevillass leiti Maria Koronelli keha, mis oli hauas seisnud üle viiesaja aasta ja polnud mädanema läinud, said kutsutud kõige paremad arstiteaduse professorid, kes konstateerisid, et tema ihu oli jäänud muutmatuks, vaatamata kauaaegse hauasviibimise peale. Ta liikmed olid paenduvad, paled pehmed ja üldse oli tal magava inimese väljanägemine, mis seletati tema õiglaste eluviiside tõttu — pühaks.

Tema elas XIV. aastasajal ja oli väga helde, jumalakartlik ja ilus, mees armastas teda väga ja ta oli õnnelik kuni päevani, mil teda nägi kuningas Pedro, keda hüüti Hirmsaks. Ta meeldis kuningale ja kuningas otsustas võtta teda omale armukeseks ja sel põhjusel surmas ta tema mehe. Surmani kurvatatud Maria läks elama ühte Sevilla kloostrisse, kuid kuningas ei jättnud teda ka seal rahule ja röövis viimaks ta sealtki ära ja viis oma lossi. Siis otsustas õnnetu naisterahvas, et truuiks jääda oma tapetud mehele, rikkuda oma nägu mürgilise vedelikuga, mis muutis ta näo nii inetuks, et kuningas ta kohe rahule jättis. Siis muutis ta oma lossi kloostriks, kus ise eestseisjaks jäi. Oma uue elu pühendas ta jumalateenistuseks ja ligemestele.

Oma viimased elupäevad lõpetas ta vaikselt.

Peale surma maeti ta hauakambrisse, kust pärast sai ülesse toodud kloostri siseruumidesse, kus ta on praegugi soojas ruumis ja näib just kui magavat.

Pontsius Pilatus.

R. Abroi.

I.

Pontsius Pilatus oli Rooma prokuraator, kes valitses Palestiina, kui Rooma provintsi, üle Jeesuse Kristuse maapealse elu ajal. Ta nimi oli Pontsius, kuna Pilatus oli liignimi, olenev sõnast „pilum“ (pilus), mis tähendab väikest auviskoda, millega ta ise või ta esivanemad olid austatud Rooma valitsuse poolt. Ta oli kuues Juudamaa prokuraator. Ta allus Süüria legaadile, kui maa kõrgemale sõjailemale, kuid tal olid siiski laialised volitused. Tema valitsuse ajal, mis vältas keskmiselt 10 aastat (26—36 a. p. Kr.), sündis Jeesuse Kristuse avalik tegevus. Oma kõrgele ametikohale ta tõusis nähtavasti tumedal teel.

Ükskõiksena juutide omavaheliste vaielduste ja vahetõrgete vastu, Pontsius Pilatus pidas kõiki lahkusulisi meltesegaduse ja kujutlusvõime ohvriteks ning ajast mahajäänud inimesteks. Et ta juute üldiselt ei sallinud, siis seda enam vihkasid juudid teda; nad pidasid teda kõvasüdamlikeks ametnikuks ja süüdistasid teda iga sugustes kuritegudes. Juudid tõendasid, maavalitseja kavatsevad hävitada Juudi seadusi. Kuid Pontsius Pilatus oli rahuloldav administratuur ja käsitas oma võimu vastavalt Rooma valitsuse esitaja osale ja tähtsusele. Tema head algatused ja katsed korraldada rahvale avalikke töid hävisid kasutult seaduse takistuste tõttu, mis kitsendasid elu avaldusi ja ei tunnustanud ühtegi edusammu ning ei lubanud kõige väiksematki muutust kord varem põhjendatud korraldusis ja rituaalis.

Järjekult Pilatus kaotas vähehaaval huvi oma tegevuse vastu ja andus harilikule äripäeva elule, vihastades sageli selle üle, et ta pidi oma kõrge ameti tõttu etendama nende Juudi seaduste kaitsja osa, mis olid talle enesele täiesti vastumeelt.

Tema maavalitsemine erines paljude karmuste poolest, mis ärritas rahvast ta vastu. Ta kõige suurem ülekohus oli aga tema, olgugi vastumeelt, nõusolek Kalilea Õpetaja ristisurmas, kes oli süütu isegi Pilatuse enese arusaamise järele. Selle järeleandmisega Kristuse vaenlastele, tahtis ta osaliselt lepitada neid enesega ja likvideerida oma endisi patustusi nende vastu.

Milline oli Pilatuse saatuse peale seda? Evanageeliumis ei räägita enam midagi ta üle, kui ainult seda, et prokuraator lubas Jeesuse sõbrale, Joosepile Arimaatiast, Jeesuse ihu ristilt võtta mahamatmiseks. See oli ka Rooma seadusest

üleastumine, mis Pilatus võttis ette nähtavasti heasoovil Jeesuse vastu (sest seadus nõudis, et ristilöödud kehad pidid jääma ristile kuni linnud neid olid hävitanud). On peale selle teada, et Pilatus valitses Juudamaa üle veel neli aastat; ta valitsus muutus karmiks. Aasta pärast Kristuse ristisurma tuli Pilatusel maha suruda mäss, kusjuures ta tarvitas kõige valjumaid abinõusid, just kui oma endise järeleandmise lunastamiseks Kristuse vastu. Veevärgi ehitusel pani ta kiriku sissetulekute peale käe ja juudid süüdistasid teda kohe ameti võimupiiridest üleastumises ja raha mitteõiglasel tarvitamises. Vähe hiljem kaebasid Samaaria elanikud Pilatuse peale Süüria valitsejale — Pilatuse otsekohele ülemale; nende kaebus leidis tähelepanu, sest Süüria valitseja Vitellius saatis Jeruusalemma ühe oma sõbra Martelli, kuna Pilatus pidi minema Rooma ennast vabandama. Kuid enne kui ta jõudis kohale, suri keiser Tibeerius ja tal tuli anda vastust Galigula juures.

Pilatus lõpetas, vanade teadete järele, oma elu vabasurma läbi. Teise vanajutu järele, sai ta saadetud asumisele Galliasse, kus surigi. Ta surma kohta käivad mitmed legendid, millest üks on ühenduses ühe Shveitsi mäe nimetusega, kus ta pidada näituma igal aastal Suurel reedel ja pesema käsi, soovides puhastada ennast osa võtmisest hirmsast kuriteost Kristuse vastu.

Lõpuks, võiks tähendada, et Pilatus olla saanud omal ajal keiser Tibeeriusele aruande Kristuse üle, mis tuntud „Acta Pilati“ nime all (mille algupära üle aga on avaldatud kahtlust mõnelt poolt).

II.

Milline oli Pilatuse osa Jeesuse protsessis?

Kõige pealt tuleb siin tähele panna, et Jeesust süüdistati juutide poolt jumalasalgamises ja Moosese usu võltsimises. Ta vaenlased otsustasid tunnistada teda süüaluseks ja mõista surma, kuna Pilatusel lasta see otsus kinnitada. Vaimuliku võimu edustaja oli endine ülempreester Hanan (Annas), kelle ette viidi esiti Jeesus. Hanan toimetas ülekuulamist Jeesuse õpetuste ja jüngerite kohta, kusjuures Jeesus tähendas, et ta on õpetanud alati avalikult ja pole midagi salaja rääkinud; ta käskis küsida neilt, kes olid kuulnud ta kõnesid. Leides, et siin on pikad seletused asjatud, keeldus Jeesus neid andmast. Et Hananil — olgugi, et ta oli tegelikult Jeesuse surma algataja — polnud õigust teha lõpuliku otsust, saatis ta teda seepärast oma väime-

Korgiladu Vennad Auster

S. Kloostri tän. 18

Tallinn

Kõnetraat 27-20

Müük suuremal ja vähemal arvul.

he Kaivase juure, kes kandis vormilikult ülempreestri nime. Kaivas tegi nii, kuidas aga nõuti temalt. Juutide ülemnõukogu — sanhedrini — istang oli tema juures. Siin kordus ülekuulamine. Jeesus vaikis nähtavasti siin samuti, kui Hanani juures, sest polnud mõtetki kõneleda ja kaitsta ennast — surmaotsus oli tehtud juba varem, mida teadis Jeesus. Ülemnõukogu tunnistas Jeesuse süüdlaseks. Hommikul oli preestrite ja rahvavanemate koosolek. Sanhedrini otsus vajab Pilatuse kinnitust, sest ülemnõukogul polnud õigust teha iseseisvalt surmaotsuseid. Et Jeesus polnud Rooma kodanik, allus ta surmaotsuse kinnitamine maavalitseja võimupiiridele. Preestrite sulased sidusid Jeesuse ja viisid ta maavalitseja lossi. See sündis reedel, 14. niisani kuu päeval — mille õhtul pidi just paasatalle söömine olema. Pilatus, kellele oli teatatud juutide tulekust, astus lossist välja terrassile (sest juudid ei tahtnud roomlaste asukohta astuda).

Kuigi roomlased olid usu asjus erapooletud ja kinnitasid sageli ususeaduse määruste järele tehtud surmaotsuseid usu kommete vastu eksimistes, oli Pilatus käesolevas asjas eriarvamusel. Ta nähtavasti soovis päästa Jeesust, nagu võib järeldada ta teguviisist. Ta peale võis avaldada mõju Jeesuse auväärilikkus, välimus ja kõne tagasihoidlikkus.

Ka Pilatuse naine Glaudia Procula olla rääkinud Jeesuse kasuks; ta olla näinud alandlikku kalileameest aknast ja isegi unes, nagu kirjutab apostel Matteus: „Kui Pilatus kohtujärje peal istus, läkitas tema naine ta juure käskjala ja lasi temale ütelda: „Ärgu olgu sul ühtegi tegemist seesinatse õigega, sest mina olen täna unes palju tema pärast kannatanud.“ Vististi olid juudisoost teenijad või sõbrannad rääkinud talle Jeesusest ja ta heategudest, mis ei sobinud võimalusega kokku, et Jeesus võiks roimar olla. Mitte ainult külma mõistusega ei otsustanud Rooma naisterahvas nii, vaid ka osavõtliku südamega. Nähtavasti tundis naine oma mehe nõrka iseloomu ja segas ennast vahele, avaldades mõju mehe ametikohuste täitmisel. Seda naise manitsust meele tuletades, püüdis Pilatus rahvalt Jeesusele armu leida.

„Juudamaa kuninga“ nimi, millega Jeesust tema vaenlased kutsusid, võis äratada maavalitsejaks kõige enne kahtlust. See nimi oli välja mõeldud osavalt ja kurikavalalt, sest ainuüksi sellest nimest oli küllalt, et õhutada Rooma valitsuse kahtlust ja rahulolematust. Jeesuse vaenlased hakkasidki maavalitseja ees süüdistama teda ainult kui riigivastast, sest nad olid õieti ja täpselt arvestanud, et kui nad süüdistaks teda kui usumäratsejat, sel süüdistusel poleks olnud mingisugust edu Rooma ametniku

juures, kes oli ükskõikne temale võõra usu tülide vastu. Kuid midagi ei olnud ülekohtusem, kui Jeesust Rooma riigi vastastes septsustes süüdistada. Jeesus oli alati tunnustanud Rooma valitsust, kui ilmalikku võimu. Juudid aga esinesid väärsüüdistustega: nad kinnitasid, et Jeesus olla keelanud maksta Rooma valitsusele maksusid.

Mis jäi Pilatusele teha?

Ta kutsus Jeesuse enese juure ja küsis talt, kas ta on tõesti juutide kuningas. Jeesus vastas temale: „Räägid sina seda iseenesest, või on sulle teised seda ütelnud minust.“ Pilatus sõnas põlgatusega, avaldades oma pahameelt juutide vastu: „Olen mina juut? Sinu oma rahvas ja ülempreestrid on sind mulle ära annud. Mis sa olen teinud?“ Ja Jeesus vastas sama sügavate mõistusõnadega, mis oligi ta jutluste ja õpetuste aluspõhi ning mida ei taipanud Pilatus: „Minu kuningriik ep ole mitte seesinatsest maailmast...“ — „Sina oled siis ometigi kuningas?“ — „Sina räägid, et ma olen kuningas. Ma olen selleks sündinud, ja seks ilmale tulnud, et ma pean tõele tunnistust andma; igaüks, kes töö seest, kuuleb minu häält.“

Pilatus ei saanud, muidugi, sellest ülevast idealismist aru; Pilatus, nagu teisedki selleaja roomlased vaatas tõetungile kui enesepettusele ja leidis vaidluse selle üle igava ning tühise olevat. Ja sellepärast Pilatus, roomlane, kuiv ametnik ja skeptik, sõnas pilkavalt oma süüalusele: „Mis on tõde?!“ Ta nägi Jeesuse isikus ainult kahjutut mõtteteadlast, unistajat, kes polnudki mässuvõimeline, ja mitte kardetavat riigivastast, kelleks tembledasid teda ta vaenlased. Sellepärast pani Pilatus rahvale ja ülempreestritele ette lasta Jeesus vabaks: „Mina ei leia ühtegi süüd temast“, — sõnas ta. Ja osavale amtenikule tuli meele sobiv kombinatsioon; oli kombeks enne paasapähi vangistatutest üht vabastada. Pilatus tahtis seda kommet Jeesuse heaks kasutada. Ta astus terrassile ja tegi vastava ettepaneku Jeesuse vabastamiseks. Selle ettepaneku tõttu nägid preestrid endi asja hädaohus olevat. Nad tegutsesid kõhku ja sosistasid rahvahulgale teise vangistatu nime, kes oli populaarne rahva seas. Imeliku kokkusattumise tõttu oli temagi nimi Jeesus, kuna liignimi Parabas. Tema oli tõsine mässaja ja mõrtsukas. Rahvas karjus preestrite etteütlemisel: „Mitte Kalilea Jeesust, vaid Jeesus Parrabas vabasta meile!“

Pilatuse seisukord läks, nähtavasti, raskeks. Ta tahtis kõik teha, — olgugi mitte liig silmatorkavalt, — kaebealuse päästmiseks. Peale Kristuse vabastamise eitamist rahvahulga poolt, andis ta Kristuse teotamisele, mõeldes, et terve

Joseph Kopf

TALLINN

Pikk tän. 27 ·· Kõnetr. 22-21

EESTI PÖLLUMEESTE SELTSI poolt 1900 a. KULDAURAHA

Juveliir, kuld- ja hõbeasjade-kauplus.

Töökoda kõikide minu erialatellimiste jaoks, nagu: parandused, kuldamine, hõbedamine jne. Asjatundlik tellimiste täitmine. Hinnad odavad.

Kalliskivide, kulla ja hõbeda ostmine.

asi lõpeb sellega, ja rahvamass rahuldub arreteeritu hirmsa teotamisega ning ei nõua ta surma. Kui ka see ei õnnestunud, ja rahva kisa, kes karjus „poo risti, poo risti!“ ähvardas mässuks muutuda — katsus Pilatus siiski aega võita ja tarvitas puhtametlikku võtet, mis on omane kõigi aegade ja rahvaste ametnikkudele — asja venitamist. Ta läks lossi tagasi ja päris, kust Jeesus pärit, et sellega kõrvaldada vastutust enda pealt. Ta asuts kirjavahetusse Herodes Antipasega ja saatis Jeesuse viimase juure, — kes viibis parajasti samal ajal Jeruusalemas, — selle ettekäände all, et see asi ei allu sisuliselt tema võimupiiridele. Kuid Antipas saatis Jeesuse Pilatusele tagasi. Pilatus ei saanud sellest asjast kuidagi lahti ega lõpetada seda „sihiialuse“ kasuks.

Kui juudid, need Rooma valitsuse suuremad vaenlased, näitusid äkisti Tibeeriuse ustavate alamatena ja hakkasid valjusti karjuma: „meil pole kedagi kuningat peale keisri; kes ennast kuningaks teeb, on keisri vastu, ja kes vabastab selle mehe, see pole keisri sõber.“ Kui enne Jeesuse isik oli avaldanud Pilatuse peale hea mulje, siis oli nüüd niisugune rahva ülalpidamine omakorda nõrgale Pilatusele liig. Ta kartis, et kaotab ameti. Siiski katsus ta veel hirmutada juute, pannes nende peale kõike moraalset vastutust selle poliitilise tapmise eest. Kuid ka see ei hirmutanud ülekohtuseid juute, kes avaldasid kindlasti: — „Tema veri tulgu meie ja meie laste peale!“ Nii ei jäänud Pilatusele muud üle, kui järele anda ja kinnitada Jeesuse surmaotsus. —

Erapooletu juurdleja vaatekohalt teeniks Pilatuse nimi needmist, vähemalt sellepärastki, et tema kohtumõistja osas lasi ennast ära meelitada ähvarduste läbi. Seda enam veel iseene vaenlaste poolt. Seda ei võiks lubada, ükskõik, kes kahealune on, jättes hoopis kõrvale praegusel korral Jeesuse isikut. Kuid tähele pannes juutide eitavat iseloomu, mis on põlvest põlve edasi läinud ja tuntud käesoleval ajalgi, tuleb tunnustada, et Pilatus, kes ei tunnud ristiisku ja ei mõistnud Kristust, toimis valitsuse edustajana siiski väga vastutulelikult kohtualuse vastu, ja et sihiialused on tõsiselt ainult need, kes seda ise tunnistavad ja võtavad järeldusi enese kanda, soovides: Tema veri tulgu juutide ja nende laste peale!

III.

Pilatuse saatuse legendi järele:

Peale Kristuse surma möödusid Pilatusel mitu päeva iseäralikult — ta oli meeltesegaduses. Kristuse rahuline ja tasane hää kõlas ta kõrvus, ja Kristuse alandlik vaade justkui jälgis

teda. Kuhu ta ka ei läinud, mida ta ka ei teinud, alati nägi ta enese ees seda kurba vaadet, ja kuulis sõnu, mida ta ei võinud unustada sellest ajast peale, kui kuulis neid esimest korda:

— Minu kuningriik pole seesinatsest maailmast . . . Ma olen seks ilmale tulnud, et tõe tunnistust anda. —

— Kuid mis on tõde? — küsis Pilatus vaevatult.

— Ja iga selle küsimuse juures tõusis ta silme ette Kolgata, rist, millele oli löödud Jeesus, ja ta viimsete minutite hirmus pilt, kui taevast läks mustaks, maa värises ja tekk kõige pühama paiga ees templis kärises keskelt lõhki. Ja Pilatus taipas nüüd, et ta oli annud tõe enese usuhullustajaile, ja need naelutasid tema häbi-postile, teotades igaveseks ajaks selle nime, kel oli nõrkus viimasel silmapilgul järele anda nende nõudmistele, pealekäämistele ja ähvardustele.

Pilatuse naine ei annud talle ka rahu. Ta tegi mehele etteheiteid Kristuse surma pärast, ja Pilatuse elu muutus piinaks, nii et ta pähe tuli ühtelugu mõte surma üle.

Elades omas lossis armetut elu südametunnistuse piina all, talle sai kord selgeks, et ta peale on pandud needmise tunnus, ja et kõik, kellega tal tuli kokku puutuda, hoidusid temast kõrvale, justkui katkutõbisest, tundes selle tunnuse järele temas Kristuse timukast.

Talle ei jäänud muud üle kui kaduda Jeruusalemast.

Ühel pimedal, tormisel öösel lõpuks otsustas ta lahkuda linnast. Jättes naist ja kõike maha, ta lahkus lossist teistele tähelepanematult, ja ligenes linnavärvadele.

Õo oli hirmus, ja talle näitus uuesti Kolgata ja Kristuse ristisammas, ning ta kuulis uuesti saatuslisi sõnu:

— Ma tulin seks ilmale, et anda tõe tunnistust.

Pilatus küsis kaeblikult juba arvamata palju kordi:

— Kuid mis on siis tõde?

Ta läks kaua igasugustes hädasohtudes. Ta keha oli nõrkenud, hing raskesti kannatanud. Nälg ja janu piinasid teda, jalad loobusid teda teenimast, kuid ta läks ja läks ühtelugu edasi, eneselegi teadmatult, kuhu ja miks läheb.

Ühel öösel ta kohtas tunded varju, mis näitas temaga ühes minevat koiduni.

— Kes sa oled? — küsis Pilatus hirmunult, kuid vari vaikis samuti kui vaikis see õo, mis säärane surnuhauale, ja kui vaikis õnnetu pagulase enesege hing.

Vaevalt kumas kodukiir, Pilatus silmas hirmsa varju näojooni ja vabises hirmust.

See oli surematu juut!

Muusikariistade äri ,KANNEL' Välja- ja sisemaa PABER	Raekoja pl. 13	Soovitab odava hindadega gitarresid, löötspile, mandoliine- sid, trumme, viiuleid ja tsitrid Saadaval kõiksugu muusikariistade osad	Raekoja pl. 13	Alaliselt ladus värs- keid sool-keeli, nii kui „Elite“ stimmgabel Gitarre, mandoliine, bala- laika, viiuli, cello, bassi ja kandle keeli

Nad tundsid teineteise.

— Ma olen äravannutud ja mõistetud igavesele hulkumisele, — sõnas surematu juut vaevatud häälega. — Ma kannan enese peal hirmosat needmist, sinu needmist, Pilatus. Sest kui sa ei oleks mõistnud teda surmale, ei oleks minagi teinud seda, mis tegin.

Pilatusel nõrkusid hirmust ja väsimusest jalad, ja ta langes jõuetult teele, kuid igavene juut tõstis ta üles ja peatamatult tiris endaga ühes.

— Sa tundsid mu ära, — hakkas igavene rändaja rääkima: — ma olin juudi soost sõdur, sinu lossi väravavaht. Mitu korda olin vahipostil sinu väravais, seisin ka samal päeval, mil juudid töid Jeesuse väravatest läbi; ma mõelsin, et ta on hirmus kurjategija, ja sa olid mõistnud ta õigusega surma, ning tahtsin teha sulle melehead ja lõin talle selja pihta, ja sõnasin talle põlgava naeratusena: „Mine ruttu, Jeesus! Mis sa nii pikkamisi liigud! Astu kiiremini!“ Ja ta vaatas mu peale . . . Oh, kuidas ta vaatas! Ma ei unusta iialgi seda valju ja samal ajal kurba vaadet. Ja tasa, tasa ütles ta mulle: „ma lähen, kuid sa saad maa peal ootama minu tagasitulekut.“ Ja ma tundsin, kuidas samal silmapilgul arusaamatu, tundmatu jõud pani minu jalad liikuma . . . ja ma läksin. Ma läksin kaua-kaua, ilma puhkusega kuni nõrkuseni. Ma lähen, ühtlugu lähen, ei tea isegi, kuhu . . . Oh, Pilatus, Pilatus, kui sinagi tuleks minuga ühes, ma võiksin mõnikord toetuda sinu õla vastu ja tunda, olgugi silmapilgulise, puhkuse mõnusest.

— Kuid ma ei või enam! — nuuksus Pilatus. — Ma nõrken väsimusest.

— Ent mina? Kas meie pole mõlemad süüdlaseks mõistetud?

Pilatus langes maha. Igavene juut tahtis peatuda ja teda üles tõsta, kuid hirmus jõud, mis elas temas, viis teda edasi, ja Pilatus nägi kergendustundega, kuidas nägematu ja salajane hoog kandis selle varju ära. Igavene juut kadus päevatõusu kullases paistuses.

Sellest ajast peale valdas Pilatust öö tulekul hirm mõtte juures, et ta võib uuesti kohata igavest rändajat, ning ta ööd möödusid unetult. Ja päeval, kui talle juhtus mõni teekäija vastu tulema, Pilatus pelgas teda, peitus tema vaate eest kivi, puhmase või kõrge rohu taha. Ta hoidus kõrvale kohtadest, kus asusid inimesed, ei läinud linnadesse ja küladesse, peitus inimeste eest justkui mõrtsukas, kes kardab tagaajajaid ja kättemaksu.

Nii jõudis ta Rooma, mis kasvas ta ette äkisti, nagu nägemus. Pilatus ei tunnud linna korraga ära, ja ärrituse ning plinava rõõmu värin käis temast läbi.

Kuid see ei kestnud kaua. Endine vaev haaras Pilatuse uuesti enda võimu ja muljus ta südant, justkui see kibuvitsa kroon, mis ta käsul pandi Jeesusele pähe, kui teda anti teotavale karistusele. Pilatuse südamesse tungis veri.

Tume Tibeer laiutas ta silme ees enda halli, justkui terasest vett. Äkisti tungis meeletlik karjatus Pilatuse rinnast. Ta silmad tõmbusid suureks, ta nägi teisel pool kallast talle hirmsana näituvat igavese juudi kogu, kes sirutas talle omad pikad, kondised käed.

— Tule minuga! — sõnas igavene juut.

— Ma ei tule sinuga! — karjus talle Pilatus. — Ma eelistan surma igavesele rändamisele.

Ja kujutades enese silme ette ta poolt ärantud Kannataja kuju, ta pöördus esimest korda palvega tema poole ja hüppas Tibeeri tumedasse vette.

Vesi tõmbus mustaks, kerkis kõrgele, tõusis üle kallaste ja kandis omal pinnal Pilatuse hingetut keha, mida vesi uhtus kaldale linna piirides.

Ta sai ära tuntud, kui ta keha sai näidatud ametikohas. Vesi läks uuesti kallastele, ja siis taipasid kõik, et jõgi ei tahtnud võtta omale ja hoida omas põhjas kõige suuremat kurjategijat maailmas.

Valitsus ei tahtnud hoida linnas Pilatuse keha ega matta teda linna kalmistusse, kartes tõmata sellega linnale Jumala viha. Sellepärast sai Pilatuse keha mässitud riidesse ja saadetud kaugele — kaugele Roomast, riigi piiridest välja, Gallia tühjadele ja jubedale mägedele.

Kõrgel mäeotsal, rabase ja nukra järve vees puhkab sellest ajast peale Pilatuse keha.

Kes sa ka ei oleks, kas karjus või rändaja, — räägib legend edasi, — valgustab sind hele päevapaiste või petlik kuuvalgus juhatab sinu samme vaikselt ööpimeduses, — kardad seda kardetavat kohta, pigemini jookse selle eest võimalikult kaugemale. Sest siin sünnib midagi niisugust, ainuüksi mõtte mille üle paneb kiiresti tuksuma isegi selle inimese südamel, kes ei kardad surmagi. Kuid kui sinu saatus tõmbab sind neile nukraile kohtadele, anna ennast oma kaitseingli varju alla, löö omad silmad maha ja hoi ennast viskamast midagi järve. Ära viska sinna kivi, ei puult võetud saaki, ei kulda, ühe sõnaga midagi, et mitte äratada Pilatust, kes puhkab järve põhjas, kaetud selle veega nagu külma surnulinaga. Üks silmapilk — ja jõud, mis hoiab teda kui vang, saab lõhutud: siis tuleb vesi üle kalda, sest Pilatus segab vett, ja tõuseb mägedes torm, mis lõhub kaljud ja viib sinu teadmatule kaugusele, nagu tuul viib sule, mis tõmbunud linnutiivalt.

Vanem ja tuttavam

muusikariistade eriäri
J. OLBREI

S. Tartu maant. 6

Kõnetr. 26-58

Suur valik

muusikariistu
ja üksikuid osasid

Pilatus surmas enese keha, lootuses mitte millalgi näha enam Risti, mis seiras oma nägemusega kurjategija silmi, kuid Rist valgustab oma paistega tervet maailma, ja pole ilmas paika, kus ei avalduks tema võim. Pilatus ei võinud aga surmata oma hinge ja elab edasi, vangistatult järve vee all, ning unistab, mässavalt ja rahutult, ja näitub talle Kristuse kahvatu keha, naelutatud Ristile Kolgatal.

See oli Pilatusel õnnetu mõte, kui arvas, et võib leida rahu küllna kalmu põhjas... See, kes ei kuulanud Jumala seadust, kes astus sellest üle, ta maapealse elu ajal, ei leia rahu hauaski. Igavene rahu on õigete osa. Ka maa ei tahtnud võtta enda emalikkude pinda seda äraandjat, kes ei mõistnud ega tahtnud kaitsta Jeesuse ilmsüütust.

Nüüd Pilatus peseb iga päev omad käed järvevees. Kuid need on määratud Õnnistegija

ilmsüütu verrega ja kõige maailma merede ja järvede veed kokku ei jõua pesta seda verd. Tema küll andis Jeesuse ära oma inimliku nõrkuse pärast, kuid tema jaoks pole andeksandmist samuti, kui ta oleks teda ära annud viha pärast.

Kolm kurba varju saavad elama ilmas igavesti kuni maailm seisab: igavese juudi vari, kes teotas Jumalikkude Kannatajat, Juudase vari, kes andis tema ära Pilatuse sõduritele, ja Pilatuse vari, kes andis teda ta vaenlaste kätte.

On olemas veel arvamine, et Pilatusele andeksandmine on võimalik, kui ta vari saab taganutatud. Kuid senini pole leidunud ilmas ühtegi inimest, kes oleks valanud pisarat ta kurva mälestuse üle. Ja kus ning millal leidub säärane inimene?

Nii lõpeb see karm legend.

Kristuse mõrsja.

(Katkend näidendist*)

Amos Anderson.

Rootsi keelest O. Abroi.

Ühes kloostrikirikusse viivas eestias on inimese suurune Madonna pilt. See on toa parempoolses nurgas; seda ümbritseb lihtne puuaed. Madonna pildi juures seisab nunn vahil. Taga on suur Gooti ukseavaus, mis on sulutud raudristi-võrrega. Selle tagant näitub kiriku pealtar ühes altarikapi all põlevate küünlaldegaga. Parem pool on lähedal üks kloostrisse. Parem pool — „maailma värav.“ Kummagil pool eestuba on uks. Keskel muld lahtivõetud hauast.

Vallis Gartiae Madonna on laialt tuntud ime-tegeva võimuga. Lähedalt ja kaugelt tuleb usurändajaid, iseäranis püha Brigitta surmapäeval, 23. juulil, kogub kehaliselt ja hingeliselt haigeid igast Soome maanurgast.

Kell kutsus messele, enne tasa, siis võimsalt. Kella löömise ajal astuvad piiskop, papid, kiriku abtiss ja nunnad eestuppa.

Abtiss (viskab mulda kandraamile):

„Sügavasti mina hüüan sind, Issand,

Issand, kuule minu häält, kostku sinu kõrvu minu palve hääl.

Mina ootan Issandat, minu hing ootab, ja tema sõnale panen lootuse.

Minu hinge varjab Issand ühest hommikust teise hommikuni.“

Abtiss ja nunnad lähevad kirikusse, kust kuulub laul „Ave Maris Stella.“

Viimsete helide ajal saabuvad Kaarin, Kaarini vanemad, Kaarini väike õde ja sõjamees.

Lahkumine sõjamehest, Kaarini lapsepõlve sõbrast, tähendab lahkumist kogu eluajaks. Kaarin on mõrsja ehtes ja ootab piiskoppi teda nunnaks pühitsema.

Kui Kaarini omaksed on sooritanud jumala teenistuse, koguvad nad sügavasti liigutatult raudristi-võre ette. Kirikust kuulub abtissi lugemine:

„Aga sina, tütar, keda olen valitsenud enesele ja kellele räägin vaimu läbi, armasta mind kõigest südamest. Mitte nii, kui poega või õde, või vanemaid armastatakse, vaid enam kui kedagi maailmas. Sellepärast mina, kes ma olen loonud sinu, ei olnud kokkuhoidlik kehaliste kannatuste asjus sinu jaoks. Veelgi armastan mina sinu hinge nii palju, et ma ennemini kui selle kaotaksin, annaksin, kui võimalik oleks, ennast veel ristilöömiseks selle eest. Saa alanlikuks nii kui mina, sest minule, kõrguste ja inglite kuningale, pandi selga räbalad, ma seisin alasti sambal ja kuulsin omil kõrvul kõiksugu häbi ja pilget. Olgu minu tahtmine ka sinu tahtmine, sest minu ema, sinu valitsejanna, ei tahtnud iialgi muud, kui ainult seda, mis minagi. Kui teed seda, siis on su südames minu südamehääli ja sünnib armastus, sama kui kõik kuiv tõmbub kergesti põlema. Nii on sinu hing täidetud minust, ja mina saan elama sinus, kõik maailm on vastik sulle ja kõik liha on muu kui kihvt. Sina tuleb puhkama minu jumalikkude käevarele, kus pole ühtki liha, vaid on ainult hinge rõõm ja ilu.“

(Piiskop saatkonaga, abtiss ja nunnad astuvad sisse. Piiskopi ja ta saatkonna järele kantakse punast lippu, mille ühel pool on maa-

*) Selle näidendi juure kuuluvad muusikatekst, proloog, laulude sõnad ja üldse täieline tüki sisu tuleb etenduseks hankida selle albumi väljaandjalt.

litud Kristuse teotatud surnukeha, teisel poolel Jumala ema pilt).

Piiskop: „Kas tahad pääseda siia puhtasse ellu Kristuse nimel ja tema püha ema Neitsi Maria auks?“

Kaarin: „Tahan.“

Piiskop: „Sina pead lubama Jumalale ja mulle, tema asemikule, olla sõnakuulelik ja tähelepanelik kõigi seadustele kõigi jõuga elu lõpuni.“

Kaarin: „Mina luban Jumalale teenida teda kõigest südamest ja kõigest meelest, ohverdades ennast temale kõigest südame põhjast.“

Piiskop (pühitseb sõrmuse): „Oh, kõigevägevam, igavene Jumal, kes oled armust ja haldusest liitnud enesele uue mõrsja, pühitse see sõrmus, ja nii kui teenija välispidiselt käes kannab uue mõrsja märki, nii saagu tema ka seespidiselt kandma sinu usku ja armastust Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel.“ (Sõrmus pannakse Kaarinile sõrme).

Piiskop: „Mina pühitsen sind Jumala mõrsjaks ja tema igaveseks omanduseks.“

(Oed toovad Kaarinile nunna ülikonna ja võtavad tema seljast ta oma riided, peale seliku.)

Piiskop (paneab tema üle õe seeliku): „Kõigevägevam Jumal andku sulle tõsise ümberpöörmise sinu enese tundmusele ja kahetsejale südamele.“

(Kaarin paneb saavad jalga).

Piiskop: „Issand Jeesus Kristus andku sinu jalgele õiget käiku ja näidaku vabastamise teed, et sa ei langeks enam ilmaski pattu.“

Piiskop (kui Kaarinile pannakse ülikond selga): „Issand Jeesus Kristus, kõigi kristlaste lootus ja lohutus, andku sulle lootust ja lohutust, et usud tema kaitset ja ka vanaduses ei unusta.“

(Kui mantel on pandud selga, kinnitatakse see puunööpidega.)

Piiskop: „Issand Jeesus Kristus, keda risti löödi ja mõisteti hirmsasse surma, täitku ja kinnitagu sinu hinge kannatamise mälestusega, et sinu armastus põleks ainuüksi Jumalale, ja et tema armastuse tuli ümbritseks sind ja annaks sulle rahu tema pühitsetud käevarrel.“

(Pähe kinnitatakse kõrvrätik).

Piiskop: „Issand Jeesus Kristus andku sinu hingele väimlist valgust ja tarkust, et kõik maine ja kõik, mis teeb kahju hinge, oleks surnud sinu silmis.“

(Kroon pannakse pearätikule ja nõel krooni).

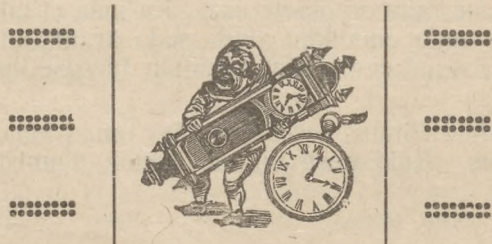
Piiskop: „Jeesus Kristus ülistagu hinge ja südame armastust, et sa ei kardaks mingi võrgutuse võrku. Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel.

Kellade ladu

A. TIETS

end. E. LOHAN

Tallinnas, Kinga tänav Nr. 1.

(Piiskop pöörab altari poole, messe jätkub. Kaarin läheb endisele paigale).

Priori (käib Kaarini juures): „Kristuse mõrsja, käi Kristuse altari juures.“ (Kaarin laskub altari ette põlvili.)

Piiskop (annab Kaarini abtissile üle): „Vaata, Jumala ja kõigi pühade ja püha kiriku näoes, mina annan selle Jumala mõrsja sinu hoolde. Ja kui tema langeb pattu sinu leiguse pärast, saab tema kaitsta Jeesus Kristus nõudma sinult teda tagasi. Hoia teda nii, et kui kohtupidamise päev tuleb, teda, keda pühana vastu võtsid, võid vel pühamana tagasi anda.

Abtiss: „Oh, armas isa, tema omandamine on väärtuslik. Kui saan abi sinu palveist, saan mina tegema Jumala abiga, mis nõuad.“

II pilt.

Parandamine.

Õde Kaarin on põlvili laskunud Madonna pildi ette. Nunned astuvad sisse. Nad siirduvad ilustama Madonna pilti ümbritsevat aeda ja kirikut. Kaugemalt kuulduv usurändajate laul, hakul tasemini, pärast kõvemini.

Abtiss astub sisse ja vaatab nunnede töösavutusi järele. Usurändajad ligenevad. Ikka ligemalt kuulduv laul. Näitub rahvas, kes osutab aukartust Madonnale.

Usurändajate hulgas on sõjamees.

Vigastatud sõdurid, halvatud, lombakad, pimedad ja igasugu eriametis olevad isikud, kes

PABER

parem

LINAPOST, KREPP, PERGA-
MIN, KIRJUTUS, PAKIMIS
ja muud

Tallinn, Raekoja pl.

Nr. 13

PABER

SUUREL ja VÄIKSEL ARVUL
odava hindadega

MUUSIKA RIISTAD

otsivad abi kannatustele, tulevad vaevalt jalul seistes, ühed kannavad teisi. Kõik sirutavad käed Madonna pildile, paluvad terveksaamist. Vaimustus on suur. Ühed näivad paranevat. Teised katsuvad tõusta püsti, arvates, et nad on saanud parandust, kuid langevad abisaamatult tagasi. Nende palved ei ole kuulnud.

Koor laulab.

Sõjamees tahab ligeneda õde Kaarinile, kes avitab haigeid ja võtab osa palvest. Tema põgeneb sõjamehe eest. Mungad astuvad kirikusse, mille järele lauldakse Püha Neitsi auks.

III. pilt.

Kiusatus.

Sama koht. Õde Kaarin seisab mõtetes. Väljast kuulduvad tantsu ja viiuli õrnad helid. Kirikust kostab laul.

Õde Kaarin ei ole saavutanud hingerahu, peale kohtamist sõjamehega.

Parempoolselt ükselt kuulduv kaks lööki. Õde Kaarin ehmatab, kuid kõik jääb jälle vait. Tema palub edasi rahu pühalt Neitsilt, palub, et Jumala Ema varjaks teda neist kiusatusist, mis sõjamehe ligiolek oli temas äratanud päeval. Jälle kuulduv kaks lööki uksele.

Õde Kaarin palub Neitsilt omale jõudu, tulu mis tahes. Kolmat korda kuulduv kolin. Õde Kaarin avab ukse. Sõjamees astub sisse ja seletab, et õde Kaarin peab tulema temaga ühes. Kaarin keeldub minemast.

Sõjames lahkub. Õde Kaarin langeb Madonna ette, palub märki, imet, mis juhataks teda.

Kirikust kuulduv abtisse lugemine.

„Oh võimas ja armas Issand, mina vaatan pattude haavu, mis minule löödud varasel lapsepõlvel ja mina valan pisaraid, sest aeg on kasutult hukka läinud. Jõudu ei jätku tööks, sest see on kulutatud tarbetult. Sellepärast, et sina oled kõige headuse ja armu allikas, palun mina sind: halasta minu peale. Puuduta minu südant armastuse käel, sest see on parem arst, lohuta südant, sest sina oled parem lohutaja.“

„Oh Issand Jumal, Sina, kes oled mind loonud ja lunastanud mind kalli verega, kui sina näed, et minul on mingi puudus neis kolmes asjus: usus, lootuses ja armastuses, siis kõrvalda need vead suure armu pärast. Sina oled minu südameveres, minu hinges. Ja kui olengi nõrk sinu pühitsetud hinge lohutusele, siis usun ennast täiesti sinu suure võimu varju, et teed mulle, mis heaks arvad.“

Koor laulab . . .

Ikka edasi kuulduv laul, puhu kirikust tõsiselt ja soovitatavalt, kutsudes ohverdama kõike maiset õnne ja ilu, puhu jälle väljast pidult, ahvatledes nautima maaapealse elu rõõmu.

Kaks lööki uksele. Sõjamees ilmub. Laul kirikus vaikib, kuna lõbu hääled kuulduvad väljast selgesti. Madonna näitub soojana ja osavõtlikuna.

Õde Kaarin hakkab seljast võtma nunne ülikonda. Ta minestab. Sõjamees tõstab ta käe varrele ja kaob temaga. Nüüd tõuseb Madonna vaiksest, astub alla ülalt paigalt, jääb seisma õde Kaarini riiete juure ja riietub neisse.

Nunned tulevad kirikust. Nähes, et imetgev Madonna on varastatud, valdab neid hirm. Kõikide viha koondub õde Kaarini vastu, kelle tööks oli antud vahtida Madonna pilti. Abtiss teeb temale ägedaid etteheiteid ja kutsub ülempihtisa, kes kiidab heaks abtisse esituse, et õde Kaarini tuleb karistada ja anda talle pekka, mis ka sünnib.

Alandlikult kuuleb Madonna (või nii kui nunned arvavad, õde Kaarin) nuhtluse, süüotsuse. Aga kui peksmine pidi algama, kustuvad küünlad, välk lööb toa valgeks ja rohkem veel Madonnat ning kuulduv kõva müristamine. Kõik laskuvad põlvili püha vaimustuse mõjust.

IV pilt.

Maapealne rändamine.

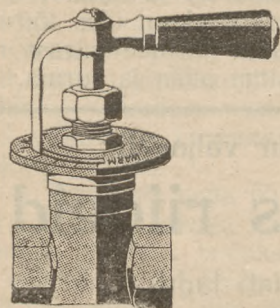
Sõjamehe kodu. Taga näitub Turu kindlus. Kõik on rõõmsad ja õnnelikud, kõige rohkem sõjamees ja Kaarin, kes on nüüd tema naine. Tants ja lõbu vahelduvad. Joomarid laulavad...

Õhtu hämarduv. Kuu tõuseb ja valgustab linna müüre. Rüütel saatkonnaga Turu linnast võtab osa pidust. Rüütel peab ennast häbematult ülal sõjamehe naise vastu, millele järgneb võistlus sõjamehe ja rüütli vahel. Sõjamehe pistavad surnuks rüütli seltsilised. Mängija jookseb kiiresti õde Kaarini juure, annab oda tema kätte ja ässitab lööma rüütli, mis ässitamist tema täidabki. Peale seda tegu ta minestab. Võõrad, kes mängijas näevad nüüd vana sarvikut, põgenevad hirmuga. Mängija jookseb Kaarini juure ja viib tema ühes.

5. pilt.

Püha Gertruudi Gilde Turus.

Kodanikud eriseisustest ja ametist on kogunud harilikule õhtu möödasaatmisele, nalja tehkes ja juues.

„SANITAS“

TALLINN

Vene tän. 7 :: Kõnetr. 10-79

Telegr. aadr.: „Sanitas“

Kirjutaja laulab:

„Mentis cordis est sera ine.

Sisse astuvad mängija ja õde Kaarin, kes nüüd on harjunud käima ühest lõbupaigast teise. Kõik tahavad võrgutada õde Kaarini. Mängija võtab viiuli ja hakkab mängima. Ausad kodanikud muutuvad justkui nooreks ja siirduvad tantsima. Viimaks hakkavad nad täitsa taplema Kaarini pärast. Järgneb käsitsi taplus, mis venib nii pikale, et magister Martinus liitakse surnuks. Tekib hirm, mis varsti muutub poolhulluks vihaks, kui seltskond näeb, et mängija ise on kurivaim. Kirjutaja viimaks julgustab ennast, astub esile ja loeb vandesõnu.

Kõik käänduvad nüüd vihasele Kaarini poole, kes seisab kui kivistunud.

Üks käsitööline jookseb õde Kaarini poole: Sina põrgu emane! Teine: Eks see olnud tema, kes nõidus Püha Erasmuse Gildes. Kolmas: Jumala eest, tema see on.

Paljud: Tema see oli, kes saatis katku ja õnnetust linna. Tooge kõied, siduge tema, pekske teda! Tuleriidale! Kiiresti!

VI. pilt.

Toomkiriku turg Turus.

Pahemal pool Toomkirik, keskel Prinkala sein ja tapmise paik. Turg on nõrgasti valgustatud, koht udu varjus. Linnas möllab katk. Inimesed käivad sidemed suu ja nina ees. Siinseal kukub inimesi, jäävad surevatena magama.

Papid katsuvad rahustada meeltkaotanuid inimesi, kandes neid ümber P. Henriki pühade jäänuste.

Koor laulab.

Tapmispaiga ligidale on püstitatud tuleriit, selle ümber on kogunud linna kohtunikud. Timukas toob õde Kaarini kohale. Kaarini üle kohtuotsus loetakse ette.

Kohtunik: „Suurevõimulise, suurtsugu vürsti ja kuninga määratud kohus Turus annab teada:

Kui meie istusime selle linna ringkonnakohtus, astus ette surnud magister Martinuse lesk ja andis teada, kuidas tema kadunud mees oli hirmsasti tapetud mitmesugu kuradi võrgutuste abil Kaarini nimelise hulkuja naise läbi Püha Gertruudi gilde toas samas linnas. Sellepärast, ja et kohus on muidugi teada saanud, kuidas see naine ei ole olnud nii kui krislisel inimesel tarvis olla, aga on pöördunud Jumalast, Loojast, valesti tarvitanud tema püha nime nõidusel ja pettusel ning müüinud hinge pimeduse vürstile, esinenud tema toiminguis ja raskesti ennast temasse seganud ja selle läbi eksinud kõigi kristlike ja looduse seaduste vastu ja pattu teinud, ja kui niisugune asi on tõesti sündinud,

mikspärast kõigevägevam Juunal on lasknud tulla meie peale katku ja paha suremisi, mida mainitud Kaarin isegi ei hakka salgama, siis saagu tema niisuguste paha tegude pärast maa seaduste ja õiguse järele elust surma mõistetud ja tuleriidale põletatud.“

Kaarini ema tunneb tütre ja palub armu temale. Kui õde Kaarinil tuleb astuda tuleriidale, ilmub püha Neitsi. Kõik langevad põlvili. Kaarini ema põgeneb tütreaga.

VII. pilt.

Koor laulab.

Õde Kaarin astub kirikusse ja istub hämarasse nurka. Rahvas, kes tuleb paremalt poolt kirikusse, näib kaastundmust tundvat tema vastu ja annab talle armuandi.

Kuuldub messe Püha Surnu kabelist.

VIII. pilt.

Lihavõtte õhtu.

Naantali kloostrikirikusse minev eestuba on külm. Väljas vingub ja ulub torm. Kirikust kuuldub nunnede laul. Madonna tõuseb aukartust äratavalt ja aeglaselt, kuulab heameelega nunnede laulu. Madonna meel on liigutatud, kui loobub nunnaaiast. Vaatab mitu korda oodates „maailma ukse“ poole. Silmab pidulikult avast aiaukses. Ta võtab aeglaselt nunnariided seljast ja paneb erariideosad niisamuti aiale, kui õde Kaarin neid mitu aastat tagasi jättis. Sellepeale tema tõuseb valitsuseistmele ja jääb istuma, nii kui esimeses pildis — madonna pildina.

Abtiss (loeb kirikus):

Võimas tuulehoog lööb ukse vastu. Õde Kaarin tuleb, kahvatu ja näost muutunud. Ta astub kiriku poole, aga kukub minestusse, risti-naelutatud pildi juure. Nunnad (laulavad kaugemal).

Õde Kaarin mäletab ööd, mil ta andis järele sõjamehe võrgutustele ja kuidas ta selle järele on vajunud pattu. Ehmatanult paneb tähele, et need riided, mis ta kloostrist põgenedes jättis samale paigale, on veel säilinud. Ta võtab riie- teosad üksteise järele kätte. Kõik on alles. Aeglaselt paneb ta endise nunna ülikonna selga. Saabub öö. Laul vaikib kloostrikirikus. Risti- tiuksed avanuvad iseenesest. Sisse astub ingel.

Kaarini: „Kes sa oled?“

Ingel: „Olen Jumala ingel. Taeva valitseja, Jumala püha Ema on teinud eespalveid sinu eest ja olnud sinu eest nunna osas.

(Kaarini vabiseb liigutusest ja nutab.)

Pühi pisarad. Täna öösel on üles tõusnud Jeesus Kristus, keda sinu pattude pärast risti löödi ja mõisteti kibedama piina ja surma. Te-

CARL CAPRAL

Meesterahva Inglis riiete ateljee

Tallinn, Rataskaevu uul. 2 ·· Rõnetr. 13-22

Suur väljavalik

Inglis riideid

alati ladus.

ma veri puhastab sind kõigest minevikust ja tõstab sinu hinge üle taevatahtede.

(Kaarin kukub põrandale ja sureb; ingel teeb ristimärgi tema üle.)

Inglite koor kõrgelt: „In nomine Domini“ („Jumala nimel.“)

Ingel (tõstab silmad kõrvale): „Tema on lõpetanud maapealse rändamise ja ta hing laulab nüüd ilistust kõige pühadega õndsakstegevale taevariigile, kellel pole lõppu.“

(Kummardub Kaarini surnukeha üle.)

Kuid mis maast on, läheb maasse tagasi selle päevani, mil vabastaja ja poeg kutsub sind. Ja kui loojenev päike valgustab hauda, taivas ja meri muutuvad verekarvaliseks igavesti, tuletaades meele seda verd, mis sinu eest on ära valatud.

Lihavõtte hommik.

Lihavõtte kellad löövad; on ülestõusmise püha. Nunned astuvad sisse ja näevad, et Madonna on tulnud tagasi ja öde Kaarin on öösel surnud. Kaarin kantakse kirikusse. Kanderam asetatakse peaaltari juure. Päike tõuseb. Läbi altari aknaklaaside maalitud piltide tungivad päikese kiired kirikusse ja langevad Kaarini peale.

Ülempihtija: „Sinu Issand ja lunastaja andku sinu silmadele näha igavest valgust, igavest päeva, kus pole enam mingisugust rahu- tust ega kurbust. On vaid hinge rahu ja rõõm. Ilust päeva, mis kestab hommiku koidust õhtu ehani ja õhtu ehist hommiku koiduni.“

Kloostri vendade koor laulab.

Uni.

A. Sipelgas.

Sõjaväljakohtu otsus oli karm . . .

S. rügemendi esimese roodu sõdur Karl Olander mõisteti surma mahalaskmise läbi, „Tsukansa“ küla elaniku Marianne Heiseni vägistamise ja tapmise eest.

Noor, tõntsininaga poiss Olander, kuulates ette loetud süüdistusakti, tahtis teha sellesse „mõned parandused“, kuid uneta öödest tekkinud võimas väsimus sundis teda vaikima. Teda piinas ainult üksainus soov — see on magada ja magada. Ta oli pealegi arreteerimise eel nädal aega mööda saatnud lahinguis, üleminekuis, puhkas ainult lühikestel vahetustel; kuid mis puhkus see oli: tund või kaks päeva kohta? Nüüd kord oli ta visatud poolpimedasse küüni ja peale ühe rahulise öö möödumist seal, Olander soovis jälle vaikust ja pimedust.

Kui noorepoole kolonel, kohtuliige, oli otsuse ette lugenud, Olander tõstis ta peale silmad ning hoidis oma vaate läbitungivalt rahulikult, lihaval näol, pühkis näpuga ninaalust, ja ta huuled võbisesid: oli see kibeuse muige või lihtsalt kurnatud inimese haigutus — oli raske öelda.

Vaadates vaikselt ja segaselt ringi, ta astus õue vahisõdurite, oma rügemendi seltsiliste saatel. Majatrepist küünini, kuhu Olander kinni viidi, oli sammu nelisada.

Õhtueelne päike kuldas heledasti majakatused, kõrget kirikukuplit, mis paistis teiselt jõekaldalt, Olanderi vaate ees avanenud valminud viljapõldu ja justkui võlutud vaimustuses suikuvat metsa . . .

— Kae, mis kena õhtukene, — sõnas Olander vahisõduritele ja haigutas kumedalt, — tähendab mind . . . lastakse maha, kui kutsikast, ja villand. Kuid öelge, seltsilised, mil nad viivad siis minu. Täna või homme? Saaks vä-

hegi magada. . . . Tahaks nii magada, seltsilised; kae, silmad veavad kokku, justkui meega määritud.

Vahisõdurite näod olid tusased ja keegi ei vastanud Olanderile midagi.

— Miks te vennad vaikite? Ma küsin teilt ju inimesemoodi: mil nad surmavad minu. Täna või homme? — küsis Olander uuesti ja silmitses raskesti astuvaid sõdureid.

Üks neist, habemik kaitsevaelane, aetas püssi ühelt õlalt teisele, ja pomises pahaselt:

— Pagan neid teab. Meile ei ole kästud rääkida sinuga. Oled isegi kuulnud seadust; selle järele on kõvasti keelatud jutustada arreteeritutega.

Olander vangutas pead ja naeratas:

— Seadust olen küll kuulnud, kuid kas mäletan? —

— Jäta loba, — katkestas teda sõdur, — näevad veel ülemad — on meil paha. —

Olander lasi pea norgu ja vaikis.

Küüniuks kriuksus ja ta lasti sisse.

Hein haises haelõhnaliselt, kuid Olander tahtis nii väga puhata.

Ta laskus pehmele ristikehina hunnikule, laotas käed laiali ja sulus silmad kinni.

Ta nägi unes, justkui läheks ta mööda laia välja . . . Merevaigune rakis kõigub ning pole sel otsa ega äärt . . . Ta kõrval sammub ta naine Else ja nurab üht laulu . . . Mis sa seal laulad, küsib ta naiselt. Hällilaulu laulan, varsti kingin sulle pojakese või tütrekesse. Karli süda peksis rõõmsasti, ta võttis Else käe ning surus kõvasti. Kuid mis nime paneme pojale, päris ta naiselt. Viimane vaatas talle otsa ja sõnas: Martin olgu nimi. Isa oli mul Mart ning vanem vend Mart; kui jumal annab tütre, nimetame teda Mugulaks. Sakste tütart kutsutakse sa-

muti. Kui lõpeb sõda, tuled sa liinilt tagasi, siis austan sind esilapsega. Karl tahtis kisendada rõõmu pärast... Ta saab poja või tütre isaks. Lõpeb sõda... Koju, koju... Nad sammuvad juba vaikselt, neile näitub kähär kasesalu... Tead mis, Elsekene, läheme marjule, sõnas Karl. Kas sa, armsam, oled arust ära või mis — mis marjad nüüd veel? Juba ilmusid sened, kuid sina lähed marjule, — vastas Else ja hakkas kõvasti naerma. Ka Karl naeris: kalendri olen liinil olles segi ajanud. Seal pole püha — ega äripäeva. Ainult taplus ja verevalamine. Ah-ah-haa! Marjule... Aga kas sa pole väsinud, Else? Puhkame. Tavis istet võtta, — sõnab talle naine ning võtab käest kinni. — Ets kae, mis kaunis luha on selle kõvera kase all! Istume sinna, puhkame pisut ja ma jutustan sulle põneva loo sõjast, — räägib Karl ja surub sõrmed ümber naise lihava käe. Jõudsid nagu luhale. Karl laotas oma sineli alla ja asetaski naise sinna. Veel näitus talle unes, et nad istusid mõlemad, õnnelikud, ja nende südamed tuksusid rõõmsasti. Nende peade kohal ülal paistis sinine taevavõlv... Siristasid linnud ja sirtsusid rohutirtsud murul. Else nuras uuesti laulu... Minu, minu varblaseke, uinu mu lapsuke... Kussu-kussu! Karl tahab lamada. Ta laseb küünarnukid ettevaatlikult alla, paneb käe pea alla ja et mitte segada naise rõõmu, heidab sõnavait maha ja sulub silmad... Sa oled väsinud, Karl, kuuleb ta naise häält. — Uinu siis magama... Ja ma suigutan sinu unele, otsekui oma esilapse... Maga, mu Karl, maga, mu kaitseingel... Maga ning kosu... Häiu-häiu! Olander sirutab end välja, varjab teise käega oma silmi päikese eest ja uinub naise kussutamisel... Ta magab mõnusasti. Ta tunneb läbi une armastatud naise lähidust; ta näeb, kuidas naine vaatab naeratades ta peale. Just kõrva juures sumiseb mingi kihulane... Las' suigutab mind see sumin, mõtleb Karl. Paremini magangi. Keha mööda jookseb mahe rõiduvus... Peas katkevad meeletutsemised ja süda tuksub ühtlaselt... Talle näib, et see uni vältab ülikaua ja ilma hirmsa mõteta surma üle, ilma võimsa igatsuseta rahulise elu järele lendleb ta hing ääretus taevasinas...

— Tõuse üles, Olander, — karjub surmamõistetud kõrva kohal vahiposti ülem, — tõuse üles, vaimulik tuli pihtima. —

Olander ei kuule... Ta püsib kullases unes...

— Kuule, tõuse üles, — karjub sõdur ja rebib magajat õlast.

— Mis? — küsis Olander tumedalt ja sirutas jalgu.

— Tõuse ometigi kord üles, vanasarvik. Vaimulik tuli, — karjus vahiülem vihaselt ja tõukas Olanderi pea heintelt.

— Else... Las' ma olen veel. Tahaks magada surmani, — pöördus sõduri poole unest ärkanud Olander, kuid nähes enese üle kummardunud alamohvitseri, ta südamesse tungis jääkülmus.

Naisterahva

juukse kammimine ja
maniküür; juukse ja
silmakulmu värvimine
prantsuse värvidega ja

igasugu juukstetööd

Töö korralik. Hinnad mõõdukad.

Kuninga tän. 3, k. 1

TREIMANN

— Kas juba? — küsis ta, vaadates sõduritele näkku, kes seisis piüssidega küüni juures.

— Vaimulik tuli... Läheme. Võta vastu pühad annid... Vaja pattu kahetseda, — sõnas alamohvitser tumedalt ja lähenes küüni uksele.

Olander taipas kõiki...

Ta tõusis püsti, seadis jakikrae korda ja küsis, pannes mütsi pähe:

— Kas kaugele minna? —

— Ei, õpetaja on staabis. —

— Sedasi... Ütled ligidal. Noh, lähme siis, — sõnas Olander ja astus küünist välja.

Kuu oli kahvatu...

— Ju koit kõrvaldab pimeduse, — lausus Olander täiesti rahulikult, — tähendab, kindral kinnitas mu surmaotsuse.

Sõdurid vaikisid kõrgilt...

— Aga kus kohas saadetakse surmaotsus täide? — päris Olander edasi ja vaatas küsivalt täiekasvulise poisi peale, kes sammus hallis sinelis ta kõrval.

— Ole vaht, — pomises see, — meie ei tea. Ise oleme samast tõust, mis sinagi; kust meil teada. —

— Aitäh! — hüüdis Olander ja tahtis kirglikult suruda seda suurt kätt, kuid see hoidis kramplikult kõvasti piüssist kinni.

Väikeses toas ootas Olandert rügemendi õpetaja.

Ukse taha jäeti vahid...

Olander ja vaimulik jäid kahekesi.

Olander vaatas, otsekui kinniaetud loom, vaimuliku ausasse, ümmargusse näkku; vaimuliku silmad kohtasid lahkelt ta hirmunud pilku.

— Mu poeg... Ma tuln õnnistama sind viimse tee peale. Meie palvetame Issandale, oma Jumalale, et ta annaks sulle andeks, su eksituse. Tule siia, mu poeg. Pihti mulle, tunista üles kõik oma patud... mulle, Jumala sulasele. Issand, meie Jumal, on armuline... Kahetse pattu, mu poeg, et sa ei päriks põrgu piina, — rääkis vaimulik.

Soe heldus liigutas Karli südant. Ta laskus kolinal põrandale ja hakkas nuuksuma.

Õpetaja astus ta juure, ja pannes ta pea kohta kätt, sõnas:

— Ära nuta, mu poeg. Kristuse halastus on ääretu. Ta andis andeks tapjaile, kes löid ta risti...—

Karl tõstis pea üles ja võttes vaimuliku kätt, surus selle pisaraist niisutatud põse vastu.

— Ma olen süütu. Ma pole mõrtsukas, näeb Jumal taevas. Tõsi, ma magasin küll selle naisega. Olin joobnud, nagu teisedki seltsimehed. Ei mäleta enam. Kuid mina ei tapnud. Minuga ühes oli veel teisi sõdureid... Kolmekesi... Üks oli ilma kõrvata, tentsik vist. Tema võõrustas meid. Mis eest tahetakse mind surmata? Mina pole mõrtsukas, — nuuksus Karl, ja hirm, mis asus hinges, venitas silmad suureks.

Nüüd alles sai talle selgeks, nüüd vast sai ta aru süüdistuse suurest raskusest... Kas siis tõesti ta surmas naise? Ta ju ei mäleta midagi, otsekui oleks talt riisutud mälu.

— Kuid sind ju leiti onnist, ja täägi, millega ta ole tapetud, tunnistasid sa omaks, — küsis talt vaimulik.

— Just nii. Kuid mina ei tapnud. Ma jäin magama... Olin hirmus väsinud, pealegi see neetud viin, — sõnas Karl, — selle kõlvatu naise seltsis jõime meie; siis, mäletan, tiris ta minu enese juure sängi. Muud midagi ei mäleta... Kas tõesti mina olen mõrtsukas? Ei, ei... —

Ta lõi endale vastu rinda, otsekui sooviks tehtud valuga äratada mälestusi, mis tolle öö purjutamisest hävinud.

Kuid asjata: ta nägi selgesti ennast magavat Marianne sängis ja siis järgnes arresterimine... alasti naise verine surnukeha... lahtmurtud kohvid ja laual ta tääk helepunaste täppidega.

— Sa vististi joobnult tapsid ta, — sõnas vaimulik ja pani Karli suu juure risti.

— Kahetse, ja Issand Jumal ei karista su suurt pattu, mis tehtud teadmatuses.

— Ei või kahetseda, — sõnas sõdur tasa ja pööras käe ristilt, — mul pole süüdi... Jumal ise näeb, mu südametunnistus on puhas. Kuidas see võib olla, et kui ma olen süütu, siis mind surmatakse. Kas tõesti nad ei anna armu? See pole õige, et mind surmatakse... Mul on naine Else, pojakene sünnib... Ma tahan veel elada, olen noor veel. Ja äkiste surmatakse! Ja mis eest? Kas viina eest, mis jõime temaga, kas mu lihatsemise eest? Õpetaja, õelge kindralile, et olen süütu... Las' saadavad sunnitööle... Elu ainult jätku alles. Kannatan välja... Tõde tõuseb kord ja tulene vanglast tagasi... Ärge hävitage... Õpetaja, halastage. —

— Vägede juhataja on juba kinnitanud kohutuse. Hilja! Seadusel pole tagurpidist jõudu! Palveta, mu poeg, kahetse pattu... Veel pole hilja. —

Olander tõusis püstit, pühkis määrdunud jakikäisega nägu ja ütles vaimulikule, sügavalt ohates:

— Mul pole kahetseda millegi üle. Kui ka

KELLADE,

kuld- ja hõbeasjade
kauplus

ja parandustöökoda.

P. Eichelmann

TALLINN

2 V. Karja tän. Nr. 2

teie, õpetaja, ei taipa õigust, las' siis hävib mu peake. Paluge kirjutajat teatada mu naisele, et ta Karl sai... surmatud... armuta ülekohtu läbi.

Vaimuliku nägu läks tusaseks ja pikad hallid kulmud tõmbusid vihast kortsu:

— Tähendab, sa tahad surra ilma kahetsuseta?—

— Jah, — vastas Karl lühidalt, — nõnda just! —

— Suudle ristigi, — sundis vaimulik tungivalt ja sirutas talle käe.

— Önnistage mind ilma patukahetsuseta, Kui surra, siis surra. —

Karl lasi pea alla ja puudutades risti huultega, tegi ruttu ristimärgi.

— Olen valmis.

Vaimulik lahkus toast...

Ühtlaselt jagunesid mööda tolmust teed sõdurite sammud, kes viisid vangi metsa...

Karl liikus sõdurite ringis, kahvatu ning nutetud näoga.

Noor lipnik ja rügemendi arst sammusid eel ja popsutasid piipe.

„Jaoskond,“ kel oli käsk viia surmaotsus täide, jõudis metsavõsani.

— Seisa! — kostis lipniku komando metsas.

„Jaoskond“ jäi ritta. Ainult Karl üksinda astus paar sammu edasi.

— Valmistada! — komandas lipnik uuesti ja sammus arstiga väikese künka otsa.

Karlil kästi ettepoole minna... sammu poolteistsada „jaoskonnast.“

Ta asetati seljaga kasetiivi vastu ja võeti jakk seljast.

Lipnik võttis taskust kohtumääruse ärakirja ja kisendades: „krr-auli korda,“ siirdus sealt lugema, ärritatult ja segaselt.

Karl silmitses hukkamiskohta ja rõõmus naeratus näitus äkisti ta näol.

— Unenägu ongi käes, — mõtles ta, — samal väikesel metsaniidul laulis Else mulle hällilaulu . . . On selge unenägu. —

Ta nägi, kuidas sõdurite püssipärad tõusid õlade juure, kuidas arsti prillide kuldraamil mängis väike päiksekiireke ja mööda teed jooksevad mõned inimkujud ja vehivad rätikutega.

Tal oleks ehk vaja karjuda lipnikule sellest, kuid miski muljus ta lõualuud ja halvas keelt.

Ta silmas veel, kuidas üks kehakas, kõverjalgne sõdur piilus pahema silmaga ja sihtis püssiga . . . tema poole.

— Praegu laseb, — jooksis must koledus südame juurest meelega kohta.

Lipnik tõstis mõõga . . .

— Seisa! Seisa! — kuulis Karl ja ta avas silmad.

Luhale jooksid sõdurid.

Ühel neist oli käes miski valge.

Ta ulatas lipnikule kirja.

— Järele jätta! — kõlas selgesti lipniku hüüd.

Püssid laskusid alla.

Lipniku juure astus arst ja esimene ulatas talle paberi.

— Ennäe, mis juhus. Oleksime peaaegu paugutanud selle tola surnuks, — sõnas ta ja andis lipnikule paberi tagasi.

— Paigal! — kõlas komandohüüd ja lipnik astus „jaoskonna“ juure.

— Vennased, Olander on süütu. Mõrtsukas on üles tunnistanud. Jaovanem, tooge siia reames Karl Olander.

Sõdur vabastas köidikud, millega Olander oli seotud puu külge, ja sõnas talle:

— Mine ülema juure. Sulle on armu antud.

Olander pilgutas esiti silmi, siis ta suu venis laiaks naeratuseks, kuid lõpuks vabises ta lõug katkestamatu naerust.

— Kae, armsaim... Ah-ah-haa! Kahetse, sõnas vaimulik. Ah-ah-haa! Ei, valetate, Karl Olander on süütu. Ja see on tõsi! Kuule, sõber, ega sa ei soni?—

— Ei! Miks sonida? Ülem luges ametliselt paberilt meile.

Olander jättis naeru ja lasi pea norgu.

— Lähme juba, — tõukas teda jaovanem.

— Ah, ja, tarvis minna, — sõnas Karl justkui läbi une ja sammus raskesti vaarudes „vahil“ seisva jaoskonna juure.

— Noh, kas oli ka hirmus seista seal? — küsis talt arst, peale sõjalise auandmise.

— Sugugi mitte, teie ausus! Unenägu, mis nägin möödunud öösel, andis julgust. Surra polegi, minu arvates, hirmus; elada on hulga hirmsam, — vastas Karl, jäädes sirgelt seisma.

— Tubli poiss oled sa, Olander, säh sulle tubakast, — sõnas arst ja puistas Karli peopesale nihutäie tubakat väikesest nahkkotist.

— Olen rõõmus püüda, teie ausus, — kisenas Karl ja puistas tubaka taskusse.

Sammuti tagasi.

Karl astus „reas“; ühel pool arst, teisel lipnik.

Päike kuldaski heledasti nurmi ja aasu; linnud siristasid rõõmsalt ning kirjud liblikad lendlesid lustiliselt üle muru.

Karli otsaesisel läikisid külmad higitilgad ja näotu, tõntsi nina kõrval jooksis pisar.

See oli rõõmupisar, elupisar.

Samas küünis, kus nii muhedalt oli maganud Karl möödunud öösel, istus nüüd tõeline süüdlane tapmises, tentsik — tatarlane Mahmud Bakshejev.

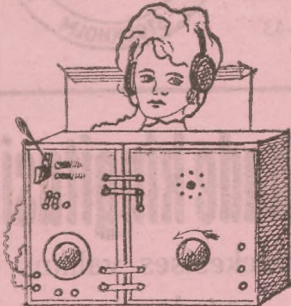
Inglismaal praegu moodis kui algupärane uudis, mis äratas tähelepanu meeldivate kujutustega. Eestis see ülalesitatud riie võiks iseäranis tingida huvi, kui sobiv meie rahvariitidega mustri, nii ka värvi poolest. Siit võiks saada moodne eestilaadiline riie.

Mõni sõna albumi kohta.

Asjaolude tõttu juhitakse tähelepanu mõnele märkusele: esiteks, käesolevasse Lihavõtte Albumisse, kui seesugusesse, on mahutatud vastavamad palad, muu üleliigse väljajätmisega; teiseks, see album ei sisalda lugemisainena äridekuulutusi hulgaliselt ja ei ole sellepärast ühepak-sune mõnede teiste ajakirjadega; kolmandaks, selle albumi hind on määratud kõigile kättesaadav.

Lihavõtte Albumi sisuks on peale otsekoheste lihavõtte ainete ka mõned teised tingivamad palad, samuti kirjutused, mis olid senini meil käsitamatud.

Toimetus.

Rädio iga mehele!

Kõige paremad Kopenhageni vabriku
radio aparaadid

„RADIOFON“

ja nende tarbeosad on saadaval

Rütman & Ko.

Narva mnt. 8

Hinnad 8500 Emk. algades.

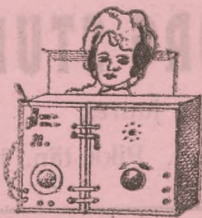
KOPENHAGENI RADIO VABRIKU
„RADIOFON“

— ainuesitus Eestis —

RÜÜTMAN & Ko., Tallinn

Narva mnt. 8, tel. 20-91.

Radio kontsert vastuvõtmise aparaadid
igas suuruses ja nende osad!

Võtan vastu TELLIMISI

KOSTÜÜMIDE,
MANTLITE,
KLEITIDE

ja

LASTERIIEDE
peale.

Kõige austusega

M. Suurküla

Pikk tän. 41, k. 4

Café „Kirstein“

Tallinn

Harju tän. 48. Kõnetr. 24-49.

Hommikueine

Lõunad k. 1—6

Õhtusöök k. 6—10

Söögid kaardi järele igal ajal.

Tellimisi igasugu küpsiste, jäätise, plombiiri jne. peale võetakse vastu;
peale selle väljaspool kohviku ruume pidulaudade korraldamine külmade
ja soojade söökidega — oma lauanõudega.

**Martsipaan, shokolaadi- ja likööri-kompvekid
omast tööstusest.**

Avatud k. 8 hommikul.

Kõige suurem kohvik Eestis (2 saali).

A|S Räpina Paberivabrik

soovitab oma ladust

kirjutus-, albumi-, trüki-, kuulutuse- ja muid ilupaberid.

Katuse-, sein- ja soome-pappi, valget ning pruuni.

Kõiksugu kirjutusmaterjaali odavate hindadega.

TALLINNAS, MAAKRI TÄN. 4.

TARTUS, PÕIK TÄN. 6.

Keemia tehas

Dr. chem.

A. Stange

O.-Ü.

Tallinn, Rataskaevu tän. 6
Kõnetr. 10-97.

Dekstriin
Glitseriinseebid
Puuvilja essentsid
Likööri ekstraktid
Kirjalakk
Citrovanille
Taimeliim
Linnaseekstrakt
ja muud tehnilised ja farmatsöi-
tilised preparaadid.

Naisterahva valmisriiete kauplus

W. Wagner

Tallinn, Pikk tän. Nr. 12.

Kõige suuremas väljavalikus

NAISTERAHVA
kleidid,
pluused,
kuued ja
mantlid.

Korralik töö ja odavad hinnad.

Kevadiseks hooajaks!

SUUR VALIK

kõiksugu kleidi-, kostüümi-
ja mantliriideid, moodsates
mustrites ja värvides.

Voodri-, pesu-, madratsi-
ja mööbliriideid pakub
odavalt

A. Saamann'i riidekaupl.

Veneturu ja Narva maant.
nurgal nr. 1/4.

Tõrvatarvitajad!

Teatame Teie huvides, et kõige parem katuse
tõrvamise tõrv, mis katust ei rikku, on:

Rootsi algupärane kivisöetõrv,

mis kuulsaat tõrvatundjate - spetsialistide poolt
kõige paremaks on tunnustatud.

Iga vaat kannab märki:

Saada vabriku hinnaga
vabriku ladust ainuesi-
taja juures:

Pachel & Ko.

Tallinn, Uus uul. 16. Kõnetr. 13-51 ja 3-43

J. Puksberg

TALLINN

Pikk tän. 43. kõnetr. 11-79

....

Meesterahva ingl. riiete ateljee

....

SUUR VALIK
Inglise riideid alati ladus.

SUUR LADU:

Õmblusmasinaid „Mundlos-
Original-Victoria“ ja „Veritas“
kodu ja tööstuse tarvis.

Rudumismasinad Claes &
Flentje, Mühlhausen, moodsate
jakkide, kleitide, kamasside ku-
dumiseks jne. Parema teenistus-
allikas naisterahvastele.

Jalgrattad „Wanderer“ ja „Bren-
nabor“, kõige uuemad mudelid.
Kirjutusmasinad „Kappel“,
uue mudel.

Paljundam. aparaat „Opa-
lograph“, kõige uuem uuemaist.
Pilutamismasinad ja
kurbli-tikandusmasinad

Lier & Rossbaum

Tallinn, Rataskaevu uul. nr. 5.

Pühade kingitusi

mitmekesises valikus
saadaval

GEORG STUDE

juures

Tallinn, Pikk tän. 16

Paul Meyer

Pikk uul. 1 Tallinn. Pikk uul. 1

Saapakauplus
Kõige suurem valik.
Odavad hinnad!
Kalossid.

SCHUH WAREN
kaufen Sie am billigsten bei

Paul Meyer

Reval, Langstr. 1.
G A L O S C H E N.

Ärge unustage,

et kõige odavamalt ostate

kuld, hõbe, doublee ja alpakka asjad

ning

seina-, äratamis-, laua- ja
taskukellad

kullast, hõbedast, metallist

H. Markowitsch'i

kella- ja kullasepa ärist
Tallinnas, Viru tän. 15.